

MAART 2021

Antiracisme in ere herstellen

Over collectiviteit en solidariteit in antiracistische organisaties

Azfar Shafi and Ilyas Nagdee

**STOP
ISLAMOPHOBIA**

t*ni*
transnationalinstitute

AUTEURS: Azfar Shafi en Ilyas Nagdee

REDACTEUREN: Waqas Tufail, Niamh Ní Bhriain

EINDREDACTIE: Deborah Eade

VERTALING: Marieke Krijnen

REDACTIE NEDERLANDS: Rocher Koendjibharie, Jeroen Teitler

ONTWERP: Karen Paalman, www.getlos.nl

Uitgegeven door Transnationaal Instituut - www.tni.org

Amsterdam, oktober 2020

Disclaimer: De inhoud van dit rapport vertegenwoordigt de standpunten van het Transnational Institute en de genoemde auteurs en is uitsluitend hun verantwoordelijkheid. De Europese Commissie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het gebruik van de informatie hierin.

De inhoud van deze studie reproduceren of citeren voor niet-commerciële doeleinden is toegestaan, zolang er een correcte vermelding is van de informatiebron. TNI zou graag een exemplaar van of link naar de tekst waarin dit document wordt gebruikt of geciteerd ontvangen. Houd er rekening mee dat voor sommige beelden het auteursrecht zich elders kan bevinden en dat de auteursrechtelijke voorwaarden van die beelden bepaald worden door de auteursrechtelijke bepalingen van de oorspronkelijke bron.

<https://www.tni.org/copyright>

Inhoud

★ Inleiding	4
★ Het Britse voorbeeld	5
★ Individualisme	7
★ Solidariteit	8
★ Ngo-isme en professioneel antiracisme	10
★ De beperkingen van een technische aanpak van racisme	12
★ Ras en racisme	13
★ Versnippering van het antiracisme	14
★ Ras, klasse en de problemen van solidariteit	14
★ Ras, racisme en antiracisme door de ogen van Amerikaanse modellen	15
★ De kwestie van internationalisme	16
★ Niet alle internationalismen zijn gelijk	17
★ Op weg naar een antiracistische horizon	18

Inleiding

2020 gaat de boeken in als een jaar van gebeurtenissen met een wereldwijde impact: de COVID-19-pandemie, het versnelde begin van een economische crisis en een wereldwijde recessie, en de voortdurende klimaatramp.

We herinneren ons 2020 ook als het jaar van *Black Lives Matter* (BLM): opstanden tegen racisme en politieoptreden, in de VS en elders, in de nasleep van de moord op George Floyd door politieagenten op 25 mei.¹ Activisten en organisatoren van de massale protesten putten hoop en moed uit de hernieuwde belangstelling voor antiracisme, en de energie die loskwam. Maar bij dit enthousiasme moeten we niet vergeten dat eerdere opstanden leidden tot tegenslagen, nederlagen en inbedding. Het belangrijkste is dat we zien dat de beweging tegen racisme niet eendimensionaal is, maar bestaat uit complexe, tegengestelde en conflicterende krachten. Antiracisme kan veel verschillende vormen aannemen, zoals bleek uit de uiteenlopende reacties op de BLM-protesten in de VS en daarbuiten.

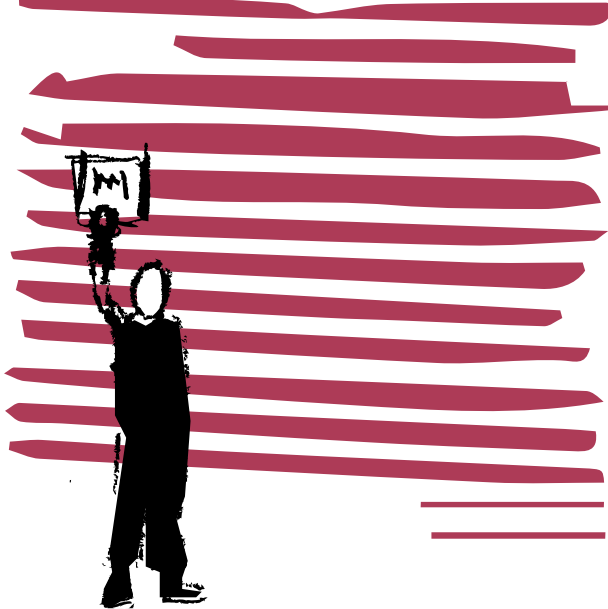
Het verlangen naar emancipatie en abolitionisme (oorspronkelijk de strijd voor afschaffing van de slavernij) concurreert met het verlangen naar een politiek van representatie en zwart ondernemerschap. Met andere woorden: het gevoel van gemeenschap en solidariteit staat haaks op een overdreven soort nationalisme. De debatten die BLM oproept leggen ideologische, theoretische en organisatorische verschillen bloot. Maar ook bredere trends en historische ontwikkelingen hebben er invloed op.

Als we verder kijken dan de heropleving van Black Lives Matter na de moord op George Floyd, is het duidelijk dat antiracismebewegingen zich moeten concentreren op eisen en uitdagingen in hun specifieke nationale contexten. Daarvoor is het echter nodig om op bredere schaal langetermijnuitdagingen en -projecten aan te pakken die ertoe hebben geleid dat antiracismebewegingen zich juist hebben teruggetrokken.

De aandachtspunten in dit rapport hangen met elkaar samen en versterken elkaar. Ze worden niet gedreven door één gebeurtenis of ontwikkeling – zoals de opmars van het neoliberalisme of de opkomst van ‘identiteitspolitiek’ – maar zijn een opeenstapeling van historische ontwikkelingen die bestaande denkrichtingen over antiracisme hebben beïnvloed. Deze ontwikkelingen komen uit meerdere hoeken, worden beïnvloed door overheidsagenda’s en lokale politieke gebeurtenissen, en bevatten tegenstrijdigheden, zoals elke vorm van politiek activisme.

In dit rapport komen enkele van die bredere ontwikkelingen en tegenstrijdigheden aan bod. Ook wordt duidelijk waarom het belangrijk is ze te overwinnen als we de mogelijkheden van antiracistisch activisme optimaal willen benutten. Dat activisme moet een grootschalig socialistisch project zijn, met antiracisme als leidend principe.

Het Britse voorbeeld

De ervaringen met het naoorlogse antiracisme in het Verenigd Koninkrijk bevat vele lessen.

In 1981 ontstonden er in verschillende steden opstanden van voornamelijk zwarte en Aziatische jongeren. Ze reageerden op de toename van **dragnet policing** – een methode waarbij de politie een soort groot sleepnet door gemeenschappen haalt, waardoor hele groepen collectief door de politie worden gevolgd. Daarnaast werd er racistische immigratiewetgeving ingevoerd, en groeiden de werkloosheid, de recessie en het extreemrechtse geweld. De overheid reageerde met indamming en pacificatie om verdere opstanden te voorkomen.² Deze aanpak slaagde er nooit in de strijd tegen racisme helemaal te onderdrukken, maar had vanaf toen wel een onuitwisbare invloed op het Britse antiracisme.

Een onderzoek onder leiding van Lord Scarman naar de rellen van 1981 in Brixton (Zuid-Londen) leidde tot enkele aanbevelingen. Daarin lag de nadruk op de relaties tussen niet-witte bevolkingsgroepen en de politie.³ **Het Scarman-rapport ging echter voorbij aan de voornaamste reden voor de protesten: politiegeweld en institutioneel racisme.** In plaats daarvan beval het bemiddelingsstrategieën aan om de relatie tussen politie en gemeenschap te verbeteren. Bijvoorbeeld het inzetten van wijkagenten, het trainen van de politie en een

nieuwe rol voor de *Community Relations Councils* (raden voor gemeenschapsrelaties).

In de jaren daarop begon de Britse regering een strategie te volgen die was beïnvloed door Scarman. De strategie bestond uit **bescherming van de gemeenschap en maatschappelijke isolatie**. Tegelijkertijd werden antiracistische activisten betrokken bij de lokale overheid via experimenten in *Municipal Socialism* (gemeentelijk socialisme). Linkse gemeenteraden onder leiding van Labour voerden deze experimenten uit. Beide benaderingen stimuleerden de groei van een professioneel antiracistisch circuit. Dit circuit was enkele jaren eerder ontstaan toen de *Community Relations Commission* (comité voor gemeenschapsrelaties) was opgericht in het kader van de *Race Relations Act* (wet op rassenverhoudingen) van 1968.⁴

Het model van de Community Relations Commission kreeg te maken met tegenstand van migrantenjongeren van de tweede generatie, die steeds radicaler werden, en van de groeiende invloed van Black Power in het Verenigd Koninkrijk. Rond de jaren tachtig van de vorige eeuw ontstonden echter de perfecte omstandigheden voor **de institutionalisering van de antiracisembeweging in professionele organisaties**. Die omstandigheden waren: de uitputting van Black Power-organisaties, de eerste regering-Thatcher – die meer toezicht en controle op immigranten begon uit te oefenen – en de oprichting van instellingen als de *Black Sections caucus* (ledencomité) van de Labourpartij.

Antiracisme verhardde tot bureaucratie en ‘ngo-isme’: het fenomeen dat van activistische groepen een zakelijk opererende organisatie maakt. Voorwaarden voor financiering moedigden etnische of culturele projecten aan. Dit ging ten koste van het soort natuurlijke internationalisme en de jeugdige strijdbaarheid van het Britse Black Power-tijdperk van het antiracisme eind jaren zestig.

Margaret Thatcher liet haar ideologische afkeer van saamhorigheid en sociale zekerheid blijken met haar beruchte uitspraak **'There is no such thing as society'** ('de samenleving bestaat niet'). Het was tegelijk een aanval op maatschappelijke organisaties: de Thatcher-jaren betekenden een neergang van de arbeidersbeweging en linkse instituties, waarvan de antiracismebeweging onderdeel was geworden.

Vandaag de dag is de vakbondsdichtheid in het Verenigd Koninkrijk 23,5 procent,⁵ tegenover 54 procent rond de jaren tachtig. Daarnaast zijn vele radicale multiraciale organisaties die waren ontstaan vóór 1981 geprofessionaliseerd. Na een periode van hechte relaties met de *New Labour*-regering van 1997 tot 2010, werd het klimaat voor antiracistische ngo's en hulporganisaties vijandiger onder de conservatieve regeringen na 2010. Multiculturalisme als overheidsbeleid werd officieel verworpen,⁶ en de ngo-sector en hulporganisaties vielen ten slachtoffer aan **geheimhoudingswetten**,⁷ aan **toezichhoudende instanties die steeds meer gepolitiseerd werden en ingrepen**,⁸ openlijke aanvallen door ministers⁹ en financiële bezuinigingen.

Dit proces duurde veertig jaar en trok de antiracismebeweging leeg. Hierdoor was ze niet meer in staat het steeds grimmiger wordende racisme in het Verenigd Koninkrijk aan te pakken. Antiracisme verdwijnt niet zomaar, zoals bleek uit belangrijke gebeurtenissen in de zomer van 2020 als onderdeel van de BLM-opleving. Die opleving geeft hoop, maar kan alleen echt verandering brengen als organisaties zich aanpassen **en politieke vorming en grootschalige mobilisaties laten samensmelten.**

De radicale tradities van solidariteit, saamhorigheid en antiracisme kunnen hersteld worden. Dat blijkt uit de BLM-opleving. Ook de groei in lidmaatschap van vakbonden tijdens de COVID-19-pandemie én de brede radicalisering van de 'wakker geworden' bevolking door de incompetentie van de overheid, zijn hierop van invloed. Maar voor dat

herstel moeten activisten de confrontatie aangaan met de status quo van de afgelopen decennia. Een status quo die wordt gekenmerkt door individualisme, 'ngo-isatie' en bekrompen opvattingen over ras en antiracisme.

Individualisme

Individualisme is aanwezig in antiracisme; daarmee bedoelen we vooral een algemene versplintering. Ook de individualisering die voortkomt uit het neoliberalisme zien we terug in antiracisme. En het gaat zelfs verder. Naast een grote nadruk op individueel eigenbelang, is er de opkomst van de ‘influencer’-cultuur. In plaats van het collectief krijgt het individu de voorrang als voornaamste focus van de strijd tegen racisme.

Influencers

De opkomst van sociale media creëerde een nieuwe speler op het gebied van antiracisme en activisme: de influencer. Binnen het geprofessionaliseerde antiracisme versterken influencers trends op het gebied van individualisme, opportunisme, concurrentie en het belang van carrière maken (zie onder). Het opbouwen van een beweging gaat zo meer en meer lijken op de creatie van een merk. Het najagen van likes, shares, comments en alles wat winstgevend is, wordt steeds belangrijker.

Sociale media koppelen meningen los van actie. Ze koppelen antiracistische ‘influencing’ los van activisme. Zo krijgen individuen zonder banden met campagnes tegen racisme, en zonder enige ervaring met actievoeren, toch veel autoriteit en invloed.

Natuurlijk hebben sociale media een meerwaarde bij het vormen van bewegingen en als communicatiemiddel. Maar ze moeten niet het voornaamste platform worden voor antiracistische organisaties. De anticollectieve neigingen van sociale media, en ook het feit dat ze een podium bieden aan vijandigheid, maken het veelgeprezen ‘democratiseringspotentieel’ (het idee dat sociale media leiden tot een echte democratie waar ieders stem wordt gehoord) op zijn best twijfelachtig.

Individu als de focus van de strijd

Individualisme komt ook in een andere vorm om de hoek kijken: de individuele ervaring wordt op een voetstuk geplaatst, als dé plek waar racisme moet worden bestreden. Uiteraard is het onmogelijk een antiracisembeweging te bouwen zonder oog voor de echte pijn en ervaringen van mensen, en daarvoor oplossingen te zoeken.

Maar als we al te veel nadruk leggen op de individuele, geleefde ervaringen, gaan deze ervaringen bepalen wat de prioriteiten zijn in de strijd tegen racisme. Het gevaar bestaat dat ze onvoldoende worden geïntegreerd of begrepen in een ideologisch of politiek kader.

Dit heeft drie gevolgen. Ten eerste kijken we zo alleen naar ‘hier-en-nu-ervaringen’ van racisme. Dit gaat ten koste van een breder politiek en historisch perspectief.

Ten tweede: als persoonlijke ervaringen centraal staan in activisme, kunnen campagnes eindigen zonder duidelijk doel of theoretische onderbouwing. Dit komt door de nadruk op *ervaringen* van racisme, in plaats van op een *analyse* ervan. Bovendien kan het leiden tot bekrompen vormen van solidariteit: geen gezamenlijk verzet, maar verzet dat anderen uitsluit. Soms wordt zelfs collectief, multiraciaal en antiracistisch activisme als onwenselijk gezien, omdat specifieke ervaringen zouden worden ‘uitgewist’.

Ten derde kan de nadruk op persoonlijke ervaringen voorbijgaan aan onzichtbare vormen van racisme. Dit onzichtbare racisme – dat vaak langs lijnen van gender loopt – heeft een brede maatschappelijke impact die niet moet worden weggemoffeld. Als het begrip van racistisch politiegeweld zich beperkt tot mensen die kogels en klappen krijgen, ziet men vrouwen over het hoofd. Dat terwijl vrouwen – naast hun onzichtbaar gemaakte zorgtaken – centraal staan in het opzetten van campagnes en verdedigingsacties tegen politie- en racistisch geweld. Daarnaast krijgen gezinnen te maken met flinke materiële uitdagingen wanneer een gezinslid

overlijdt of gewond raakt. Ook hebben zij vaak geen goed netwerk dat ze opvangt en raken zij sociaal geïsoleerd.

Individu als de kern van verandering

Het hedendaagse individualisme gaat ervan uit dat antiracisme een persoonlijke strijd is en dat racisme voortkomt uit individuele standpunten en onwetendheid, zonder rekening te houden met de sociale en politieke context.

Een aantal verschijnselen kenmerken de huidige tijd. Racisme en politieke wanorde nemen toe. En tegelijk zien we 'professionele' antiracisten die met een specifiek jargon individueel racisme, en strategieën ertegen, centraal stellen. Concepten als 'racial awareness' (raciaal bewustzijn), 'unconscious bias' (onbewuste vooringenomenheid), 'white privilege', 'white fragility' of 'micro-aggressions' (microagressie) gaan allemaal uit van geïndividualiseerde vormen van racisme die losstaan van elke machtsstructuur. Dit racisme is een vage, onbestemde vorm van onderdrukking, die we kunnen vaststellen en bestrijden met een individualistische aanpak.

De populariteit van deze concepten laat een bredere cultuuromslag zien:

"The last time when similar conceptualisations of white privilege had a breakthrough was as an ideological expression arising from the changed global political mood (the Thatcher/Reagan era) and an all-out attack on class politics. Individualism and personal identity were heavily promoted after the fall of the Berlin Wall, and 'systemic critique' and 'grand narratives' correspondingly delegitimised."¹⁰

"De laatste keer dat soortgelijke conceptualiseringen van wit privilege doorbraken, gebeurde dat als een ideologische uiting die voortvloeide uit de veranderde mondiale politieke stemming (het Thatcher/Reagan-tijdperk). Het was een regelrechte aanval op klassenpolitiek. Individualisme en persoonlijke identiteit kregen erg veel aandacht na de val van de Berlijnse Muur, en 'systeemkritiek' en 'grote narratieven' verloren draagvlak."

Als linkse bewegingen succesvol willen zijn, moeten ze het tij van het individualisme keren en het ethos van saamhorigheid en solidariteit in ere stellen.

Solidariteit

Definitie van solidariteit

Solidariteit is de hoeksteen van radicale of emancipatorische politiek, de lijm van elke politieke beweging, en de taal van linkse bewegingen door de geschiedenis heen. In hedendaagse antiracisembewegingen is de kwestie van solidariteit echter steeds meer beladen en omstreden geworden: bestaat het, en is het eigenlijk de moeite waard?

Misschien is het probleem niet dat solidariteit op zichzelf wordt verworpen, maar dat de individualistische versie ervan wordt aangeprezen. Solidariteit is niet iets wat al bestaat; het ontstaat als een politiek proces. De voorwaarden ervan zijn niet van tevoren vast te leggen en ook niet gebaseerd op 'al gevormde gemeenschappen'. Met andere woorden: solidariteit is afhankelijk van de context, en is dus niet in elke situatie gelijk. Voor 'succesvolle' solidariteit moeten de voorwaarden open zijn en op verschillende manieren kunnen worden gedefinieerd, zodat ze toepasbaar zijn in al

die verschillende contexten.¹¹ Hedendaagse vormen van solidariteit van 'raciale groepen' – de politiek van zwarte mensen, van islamitische personen, enzovoort – zijn *impliciet politieke* processen. Ze onderdrukken namelijk de bestaande verdeeldheid op basis van klasse, natie, etniciteit of gender, om een collectieve entiteit te kunnen creëren.

Hoe kunnen we solidariteit vandaag de dag begrijpen? Het voornaamste kenmerk is dat het minder gebaseerd is op collectieve inzet en meer op identiteit of een veronderstelde affiniteit. Deze neiging zien we ook terug op andere activismegebieden. Solidariteit wordt steeds meer gezien als een soort 'voor wat hoort wat', in plaats van als echte samenwerking voor verandering.

Het idee van een 'bondgenootschap' reduceert solidariteit tot een wankel, tijdelijke saamhorigheid tussen groepen en vormen van strijd die anders gescheiden zouden blijven. Het is gebaseerd op een verticale relatie, in plaats van een horizontale waarbij solidariteit dwars door verschillen heen gaat. Ondertussen zorgt die transactionele logica ervoor dat solidariteit bijna gaat lijken op een zakelijke deal.

Bondgenootschap en de transactionele vorm van solidariteit overstijgen de logica van verdeling en versnippering niet. Ook hebben ze geen invloed op individuele ervaringen. De afkeer van collectiviteit en saamhorigheid – weggezet als een 'instrument van dwang' – is een ideologische tegenkracht tegen solidariteit. Maar in het belang van iedere emancipatiestrijd, moet dit worden overwonnen.

Volgens de logica van het bondgenootschap hebben groepen die onder een collectieve noemer vallen (zoals in het Verenigd Koninkrijk BAME: Black, Asian en Minority Ethnic) geen gemeenschappelijk of wederzijds belang bij antiracisme. In plaats daarvan zijn zij 'bondgenoten' op afstand in de afzonderlijke strijd van elke groep of elk individu. Volgens het transactionele model is solidariteit niet langer het gevolg van een collectieve strijd, maar van een uitwisseling van gunsten.

Je kunt je afvragen hoe behulpzaam het idee van een bondgenootschap is en van collectieve termen om niet-witte mensen te omschrijven – en of ze niet juist onderdrukkend werken. Ze vlakken namelijk verschillen tussen en binnen etnische groepen af, waardoor ook solidariteit afneemt.¹² Deze debatten speelden zich af op sociale en mainstream media, en hadden een schadelijke invloed op de 'echte' antiracismebewegingen.

Herwaardering van solidariteit

De achteruitgang van solidariteit kunnen we niet loskoppelen van aanvallen op dat wat solidariteit mogelijk maakt. De laatste jaren wordt solidariteit steeds meer gecriminaliseerd.

Het rapport *Humanitarianism: The Unacceptable Face of Solidarity*¹³ van het Institute of Race Relations illustreert het sombere beeld voor activisten die opkomen voor de rechten van migranten. In de hele Europese Unie (EU) worden zij veroordeeld wegens 'misdaden van solidariteit'. Acties die variëren van zoek- en reddingsmissies op zee tot het verstrekken van voedsel, onderdak of vervoer aan migranten zonder papieren, worden gecriminaliseerd onder het mom van het stoppen van 'mensensmokkel'. Een vage term, die regelmatig wordt gebruikt om humanitaire inspanningen op één hoop te gooien met mensenhandel. Solidariteitsgroepen moeten stoppen vanwege de criminalisering van hun humanitaire werk en bedreigingen van hun personeel.¹⁴

De militarisering van de Europese grenzen heeft niet alleen meer criminalisering en onderdrukking tot gevolg, het is ook bedoeld om solidariteit te ontmoedigen.¹⁵ Daarnaast hebben verschillende regeringen initiatieven die migranten moeten helpen, ondergebracht bij overheidsinstanties. Zo gingen Italiaanse grenspatrouilles mee aan boord van opsporings- en reddingsschepen, en werden Griekse ngo's die steun bieden aan migranten in Lesbos gedwongen zich te registreren.¹⁶

Deze maatregelen zijn terug te vinden in de 'Hostile Environment'-agenda van de Britse regering. Deze geeft onder andere de gezondheids- en onderwijssector een toezichthoudende taak op het gebied van migranten. Deze coöptatie of onderdrukking van solidariteitswerk door overheidsinstellingen, lijkt ook op de Britse inlichtingenstrategieën tegen extremisme. Het programma tegen extremisme 'Prevent' is steeds meer verweven met het werk van eerstelijnsdiensten, zoals de gezondheidszorg en de sociale dienst.

De strijd voor het opnieuw opbouwen van een solidariteitscultuur begint met het opnieuw opbouwen van de organisatievormen die deze cultuur mogelijk maken. Deze kunnen vervolgens ook meningsverschillen en gevoelens van wrok aanpakken en oplossen. Deze strijd heeft ook de moeilijke taak om het evenwicht te bewaren tussen individuele soevereiniteit, en collectieve verantwoordelijkheid.

Ngo-isme en professioneel antiracisme

Het uitbesteden van politieke actie aan ngo's en de non-profitsector, contrasteert en concurreert vaak met grassroots politieke campagnes. De problemen met het ngo-isme¹⁷ zien we terug in het antiracisme. Er zijn verschillende patronen.

★ Campagnes depolitiseren

Om campagnes te ontwikkelen die communicatief aantrekkelijk zijn, en makkelijk te rechtvaardigen tegenover financiers, verwijderen ngo's en andere instanties vaak de politieke inhoud, ook al behouden ze soms wel radicaal klinkende taal. Algemene kritiek op het kapitalisme of politieke economie wordt beperkt, losgekoppeld en vertaald in single-issue campagnes die een breed publiek aanspreken op hun persoonlijke rechten en vrijheden. Nauwe beleidseisen aan de overheid, staatsinstellingen en het bedrijfsleven hebben de voorkeur boven het echt uitdagen van die instellingen.

★ Relaties tussen organisaties en gemeenschappen hervormen

In tegenstelling tot een grassroots campagne, die zich op een natuurlijke manier ontwikkelt vanuit de betrokken gemeenschappen, is de relatie tussen ngo's en de groepen waarvoor ze werken passief, onpersoonlijk en niet-democratisch. Binnen het non-profitmodel van organiseren blijven gemeenschappen vooral stilzitten tot ze 'geactiveerd' worden om campagnes te ondersteunen. Vandaag de dag gebeurt dit vaak via oppervlakkige activiteiten, zoals tweeten of het ondertekenen van een petitie. Door de aantrekkingskracht van professionalisering en stabiliteit kunnen gemeenschappen te afhankelijk worden van ngo's of andere instanties, wat ten koste gaat van hun vermogen zichzelf te organiseren.

★ Het 'afkopen' van activisten

Ngo's, non-profitorganisaties en vrijwilligersorganisaties zijn bij uitstek in de positie om talent te 'scouten'. Activisten kunnen hierdoor ogenschijn-

lijk hun acties voortzetten met meer stabiliteit, betere middelen en een hoger salaris. Dit levert vaak professionele ngo-medewerkers op die meer verantwoording verschuldigd zijn aan financiers en stakeholders dan aan hun gemeenschappen. Antiracisme als beroep is vaak een weg naar een politieke carrière of andere prominente posities. Het risico is dat het opportunisme, de nadruk op carrière maken en *gatekeeping* bevordert. Ondertussen groeit de kloof tussen professionele antiracisten en de gemeenschappen die het meest door racisme worden getroffen.

★ **Meer afhankelijkheid en vriendjespolitiek**

Terwijl ze in naam de macht uitdagen, zitten ngo's en vrijwilligersorganisaties gevangen in een fatale omhelzing met die macht. Non-profit actievoeren blijft vaak ondergeschikt aan de eisen van overheidsinstellingen, politieke partijen en het bedrijfsleven. Persoonlijke relaties met financiers en politici beïnvloeden de acties sterk, en zijn nodig om campagnes te kunnen voortzetten.

★ **Het creëren van een werkverdeling binnen de organisatie**

De werkverdeling wordt meer beïnvloed door de eisen van het bedrijfsmanagement en de groei van de organisatie, dan door de ontwikkeling van de beweging of de capaciteitsopbouw. Tegelijk kan dit een natuurlijke solidariteit tegenhouden tussen verschillende vormen van strijd. In campagnes overheerst namelijk een top-downperspectief in plaats van een politiek perspectief dat verschillen overbrugt.

★ **Aanmoediging van concurrentie en schaarste van middelen**

Hoewel sommige non-profitsectoren over meer middelen beschikken dan andere, concurreren ze allemaal om financiering, media-aandacht en achterban. Natuurlijk kunnen organisaties samenwerken, maar het streven naar meer middelen belemmert het gezamenlijk campagnevoeren. En bij etnisch gelaagde organisaties kan het een wig

drijven tussen niet-witte gemeenschappen.

Vaak speelt de strijd om (overheids)financiering zich af op etnische gronden. Dit bevordert een naar binnen gerichte etnische politiek, ten koste van een breder of meer ideologisch begrip van antiracisme. Dit zorgt voor diepe kloven tussen raciale gemeenschappen, en het staat een brede antiracistische actieagenda in de weg. De opkomst van top-down multiculturalisme leidde er ook toe dat de strijd tegen racisme apolitiek werd en zich meer ging bezighouden met culturele aspecten.

Antiracisme is wereldwijd steeds meer geprofessionaliseerd. De afgelopen decennia smolten antiracistische projecten samen tot een netwerk van non-profitorganisaties, liefdadigheidsinstellingen, plaatselijke overheidsinstanties, quasi-gouvernementele (quangos) en niet-gouvernementele organisaties (ngo's), en aangewezen 'gemeenschapsleiders' die zeggen te spreken namens hun specifieke groep. Deze professionele structuren vervingen in veel gevallen de infrastructuur van radicale antiracistische basiscampagnes en arbeidersorganisaties. Zij verkiezen vriendjespolitiek boven natuurlijk leiderschap. Zulke organisaties bemiddelen tussen de niet-witte bevolking en de overheid, en dienen vaak als buffer voor beide partijen. Ze komen op voor niet-witte groepen door racistische uitwassen aan te pakken, maar oefenen tegelijk een matigende invloed op hen uit om de relaties met de verschillende overheden goed te houden.

Afgezien van al deze kritiek is het belangrijk te benadrukken dat niet alle ngo's en non-profitorganisaties aan dit beeld voldoen. Ngowerknemers zijn vaak toegewijde mensen en kunnen, in een context waarin instituties zoals vakbonden verzwakt zijn, mogelijk fungeren als bolwerk tegen de excessen van de staat. Maar de hierboven beschreven kwesties overstijgen individuele organisaties of werknemers. En het beperkte doel dat ngo's kunnen dienen, verbleekt in vergelijking met de omvang van de taak waarmee antiracisembewegingen worden geconfronteerd.

Grassroots actievoeren? Professioneel organiseren? De straat op? Instituties veranderen?

Hoe wordt macht uitgeoefend?

De ongemakkelijke relatie tussen grassroots en geprofessionaliseerd actievoeren bestaat over de hele wereld. Deze relatie werd extra ongemakkelijk tijdens de eerste golf Black Lives Matter-protesten¹⁸ en de meer recente ervaring hiervan.¹⁹

Het conflict mag niet worden gereduceerd tot een keuze tussen 'de straat op gaan' en 'instituties veranderen'. Het gaat om fundamentele verschillen over de vraag hoe verandering ontstaat en hoe macht wordt uitgeoefend. Is het doel van de opstanden om lobby- of electorale eisen voor het voetlicht te brengen? Of gaat het erom een volks- en arbeidsstrijd van de grond te krijgen?

Zonder de spontaniteit van de BLM-opstanden van 2020 heel erg op te hemelen, is het wel duidelijk geworden dat er een collectieve noodzaak is om af te stappen van de oude, verstarde organisaties. Er moet een ander soort organisatie worden opgebouwd. Een organisatie die de strijd tegen racisme kan coördineren en vooruithelpen.

De beperkingen van een technische aanpak van racisme

Geprofessionaliseerd antiracisme opereert op een technisch, legalistisch terrein. Dit heeft voordelen. Het kan de basis zijn voor campagnes tegen discriminatie en ongelijkheid, in wetgeving en in de praktijk. Maar er zijn duidelijke beperkingen.

Met een technische benadering van racistisch politiegeweld, bijvoorbeeld, kunnen we een scherp beeld krijgen van de onevenredig hoge percentages gevangenisstraf en dodelijk politiegeweld voor niet-witte groepen. Maar campagnes die hierop gebaseerd zijn, kunnen geen strategie ontwikkelen tegen de bredere processen van armoede, uitbuiting en privatisering. Ze blijven in feite meestal steken bij een oproep tot betere verdeling van politiegeweld onder de bevolkingsgroepen.

Een ander voorbeeld is de overheidsstrategie van na 11 september, de islamofobe 'contra-extremistische' surveillance. Een technische benadering kan uiteraard leiden tot een campagne met een focus op islamofobie en op de verdediging van burgersvrijheden in het algemeen. Maar zo'n benadering leidt veel minder snel tot een verbinding tussen binnenlandse surveillanceprogramma's en imperialistische operaties in de wereldwijde 'oorlog tegen terrorisme' in het buitenland.

Een technische benadering van antiracisme kan een tactiek bieden voor een defensieve strijd. Ze leidt echter niet tot een proactieve, brede agenda voor sociale en politieke verandering. Om opnieuw de radicale antiracisembeweging te herstellen, moeten we de institutionele en methodologische beperkingen van het geprofessionaliseerde antiracisme overwinnen.

Ras en racisme

Vanaf eind jaren zestig veranderde het begrip 'ras' als analyse-eenheid in het Verenigd Koninkrijk. Dit kwam door ontwikkelingen in het onderzoek naar etnische relaties: de nadruk ging liggen op hoe groepen zichzelf subjectief sociaal-cultureel definieerden, op basis van zaken als huidskleur, cultuur of geografie.

Met steun van academische instanties²⁰ raakte deze 'etnische' benadering meer ingeburgerd in de twintigste eeuw.²¹ De benadering kreeg steeds meer invloed doordat ze als een organisatorische strategie werd gebruikt. Dit droeg weer bij tot fragmentatie: de professionalisering leidde tot een steeds sterkere zelfdefinitie van etnische blokken. En door de verleidingen van financiering op basis van etniciteit, werden deze blokken opgebroken in steeds kleinere eenheden. Het antiracisme ging hierdoor steeds sterker kijken naar hoe individuen zich identificeren met hun eigen groep, in plaats van naar hoe ze passen in het bredere sociale landschap.

Zou 'ras' beter begrepen worden als een structurele relatie?

Ras wordt beïnvloed door veranderingen in de politieke economie, de mondiale politiek en internationale relaties. Ras is dus niet alleen een subjectief proces van raciale identificatie. Natuurlijk hebben individuen het recht om hun persoonlijke identificatie met ras en etniciteit te onderzoeken. Maar dit proces van introspectie en naar onszelf kijken is niet de focus van antiracismebewegingen die concrete onderdrukking bestrijden.

Versnippering van het antiracisme

De manier waarop 'ras' is ingekaderd, bepaalt hoe antiracistische actie eruitziet – en de solidariteit waarmee die actie gepaard gaat.

De neiging tot versnippering in de definitie van 'ras', komt steeds vaker terug in definities van racisme. Racisme wordt steeds sterker opgesplitst in heel specifieke verschijningsvormen: *islamofobie*, *antizwart racisme*, *antimigranten-vreemdelingenhaat*, enzovoorts.

Het probleem is niet dat *specifieke* zelf. Een analyse van de verschillende manieren waarop racisme voorkomt, is waardevol. Het probleem is dat dat specifieke wordt gekoppeld aan:

- professionalisering, waarbij specifieke uitingen van racisme 'projecten' worden, bewaakt door organisaties;
- een mentaliteit van een schaarste van middelen: verschillende vormen van racisme worden concurrerende 'schadeclaims', in plaats van onderdelen van een collectieve solidariteit;
- een beperkte solidariteit gebaseerd op persoonlijke ervaringen en identiteit, in plaats van een project dat van het specifieke iets universeels maakt;
- het aanwijzen van etnische 'gatekeepers', die de ergste neigingen van paternalisme en ego in antiracismebewegingen reproduceren.

De nadruk op concurrerende 'aanspraken' op onderdrukking, in plaats van het opbouwen van een collectieve strijd, is contraproductief. Het gaat voorbij aan de dynamische manier waarop racisme vorm krijgt: de overheid gebruikt steeds andere strategieën van uitbuiting, op verschillende momenten voor verschillende groepen. Ook

verbergt het hoe verschillende vormen van overheidsracisme en -geweld – door bijvoorbeeld de politie, immigratiecontrole of contraterroristische surveillance – elkaar versterken, en niet los van elkaar plaatsvinden.

Men wil – en kan – verschillende uitingen van racisme dus niet op analytisch en organisatorisch niveau met elkaar verbinden. Door de focus op ‘het specifieke’ krijgen we een onvolledig en onsamenhangend beeld. Dit levert een oppervlakkig begrip van het probleem op. Racisme wordt gezien als onveranderlijk en statisch, in plaats van als een systeem van sociale controle dat zich ontwikkelt, dat kan worden geanalyseerd, en waarin kan worden ingegrepen.

Een vernieuwde antiracisembeweging moet de functie van racisme kunnen analyseren. En ze moet zich organiseren tegen de bredere processen van uitbuiting en onderdrukking die eraan ten grondslag liggen.

Ras, klasse en de problemen van solidariteit

De afgelopen jaren besteedden de popcultuur en de media buitensporig veel tijd aan de vraag welke consumptiegewoonten een scheidslijn vormen tussen de ‘hardwerkende burger’ en de elite.²² Er werd gezocht naar een mythische, ‘echte’ arbeider.

De hedendaagse heropleving van de belangstelling voor ‘klasse’ vertroebelt vaak volledig de processen die klassen voortbrengen. Het wordt gepresenteerd als iets puur cultureels: een ‘klasse’ zonder klassenstrijd, met solidariteit op basis van culturele

affiniteit in plaats van klassenbelangen. Rechtse en racistische groepen koppelden ‘klasse’ los van processen van uitbuiting, en gebruikten het concept van de ‘arbeidersklasse’ om een achterban te werven.²³ Zo werd klasse ‘uitgespeeld’ tegen ras. Alsof deze categorieën losstaan van elkaar en niet binnen dezelfde processen gevormd worden.

De acceptatie van ras als sociologisch concept had praktische gevolgen voor antiracistisch activisme, omdat het ongunstig was voor solidariteit. Er zijn heftige debatten gevoerd over de verschillen in achterstelling tussen ‘zwarte’ mensen en ‘Aziatische’ mensen. Dit leidde weer tot de oproep om de groepen los te koppelen. Maar de onkritische acceptatie van deze etnische groepen, die door overheidsinstellingen in het leven zijn geroepen, vertroebelt meer dan dat het duidelijk maakt.

De sociologische categorie ‘Aziatisch’, bijvoorbeeld, omvat personen met achtergronden in India, Pakistan, Bangladesh en andere Aziatische landen. Elke groep ervaart een zeer verschillend niveau van onderdrukking en armoede, wat het gevolg is van hun verschillende migratiepatronen en klassenposities.²⁴ Bovendien halen de beperkte termen van deze discussie racisme en antiracisme uit hun wereldwijde context. Ze definiëren racisme binnen een zeer beperkt, nationaal kader.

Ras, racisme en antiracisme door de ogen van Amerikaanse modellen

Men leunt te veel op Amerikaanse modellen van ras, racisme en antiracisme. Hoewel ze internationaal steeds populairder wordt, kan de Amerikaanse onderverdeling van Black / White / Indigenous / People of Colour niet automatisch worden vertaald naar andere contexten. Soms staan bijvoorbeeld ideeën van burgerschap, of iemands status als onderdaan, immigrant of vluchteling centraal in verschillende manieren van sociale controle. Dit

verschilt van de dynamiek van kolonisten en slaven in het Amerikaanse racisme.

Dat we steeds afhankelijker zijn van Amerikaanse modellen komt niet doordat we steeds internationaler worden, maar doordat de Amerikaanse culturele hegemonie zo sterk is. De ontwikkeling van een activistisch kader rond ras, racisme en antiracisme moet een evenwicht vinden tussen twee doelen:

- Een plaatselijk inzicht in ras en racisme, gebaseerd op een analyse van concrete omstandigheden, dat lokaal effectief kan zijn zonder te vervallen in een starre nationalistische houding;
- Een wereldwijde taal van antiracisme voor verbinding met de wereldwijde strijd.

Er zijn historische voorbeelden van kaders voor ras en racisme waarin politieke processen en sociale relaties op de voorgrond staan, in plaats van categorieën en 'identiteiten'.

- De traditie van 'Political Blackness' (politieke zwartheid), in het Verenigd Koninkrijk uitgedragen door Zuid-Aziatische en Afro-Caribische activisten aan het eind van de jaren zestig. Het ontwikkelde een begrip van 'Blackness', gedefinieerd door een gedeelde ervaring van uitbuiting onder het Britse rijk en van racisme in het postkoloniale Groot-Brittannië.
- De Guyanese marxist Walter Rodney stelde eveneens een breed idee van 'Black' voor. Het was gebaseerd op een globale analyse van macht. Voor hem verwees Black naar de volgende mensen: *'niet overduidelijk wit... en uitgesloten van macht. De zwarte mensen over wie ik spreek zijn dus de honderden miljoenen mensen wier thuislanden liggen in Azië en Afrika, met nog een aantal miljoen in de Amerika's'*.²⁵

- Malcolm X had het in zijn toespraak over de *Black Revolution* in 1964 ook over antikoloniale solidariteit: *'Onze broeders en zusters in Azië, die gekoloniseerd werden door de Europeanen, onze broeders en zusters in Afrika, die gekoloniseerd werden door de Europeanen, en in Latijns-Amerika, de onderdanen, die gekoloniseerd werden door de Europeanen'*.²⁶

Deze kaders plaatsten racistische sociale relaties van overheersing centraal in antiracistische actie. Ze staan in schril contrast met reactionaire begrippen zoals 'etnische zwartheid' of raciale authenticiteit die vandaag de dag populair zijn.

Het doel van antiracisme is niet het behoud van het begrip ras, maar het afschaffen van de wereldwijde processen die racisme in stand houden.

De kwestie van het internationalisme

De zwarte Amerikaanse journalist en activist William Worthy nam aanstoot aan het verschil dat hij zag tussen zijn reiservaringen in Azië tijdens de Koreaanse oorlog, en de anticommunistische propaganda die door delen van de zwarte pers en de reguliere Amerikaanse media werd verspreid. Hij sloeg terug via zijn krant, de *Washington Afro-American*.

Worthy had stevige kritiek op de terughoudendheid van het zwarte politieke establishment om zich te verzetten tegen de invasieve oorlog van de VS in Korea. Hij schreef dat het falen om 'tekeer te gaan tegen witte overheersing en de imperialistische uitgangspunten' van de Amerikaanse buitenlandse politiek in Korea, liet zien hoe smal en 'internationaal

kortzichtig' de Amerikaanse politiek werkelijk was.²⁷ Hij uitte deze kritiek tijdens de periode van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging, en het vond uiteindelijk een antwoord in het Black Power-tijdperk.

De kritiek van Worthy wijst op een hardnekkig breekpunt in de antiracistische strijd. Moet de strijd zich alleen richten op het opnemen van voormalig uitgesloten groepen in de nationale politieke structuur? Of moet de strijd ook een bredere kijk hebben op antiracisme, met radicaal internationalisme en anti-imperialisme in het middelpunt? Deze breuklijn bestaat ook in verschillende vormen in de Europese koloniale landen als gevolg van de specifieke migratiepatronen na de Tweede Wereldoorlog. Doordat de migranten die naar Europa kwamen afkomstig waren uit voormalige koloniën, was hun activisme vanzelf internationalistisch en had een intieme band met de politiek van 'thuis'.

In het Verenigd Koninkrijk bepaalde een anti-imperialistisch internationalisme de de Black Power-politiek van naoorlogse migranten van de tweede generatie. De wereldwijde politieke opschudding van die tijd en de revolutionaire activiteit in sommige landen waar deze migranten wortels hadden, inspireerde hun Black Power-politiek. Veel Afro-Caribische en Aziatische organisaties die onder de vleugels van Black Power opereerden, deden een bewuste poging om een anti-imperialistisch perspectief in hun politiek en propaganda in te bouwen. Ze lieten zien hoe binnenlands racisme en imperialistische uitbuiting met elkaar in verband staan.²⁸

De drang naar professionalisering vanaf de jaren tachtig ondermijnde een groot deel van dit radicale internationalisme ten gunste van de binnenlandse hervormingspolitiek.²⁹ Bovendien verdween het radicale internationalisme ook van de agenda van veel linkse partijen na de ineenstorting van het communisme en het einde van het derdewereldproject tegen het einde van de twintigste eeuw. Een groeiend netwerk van ngo's nam het internationalisme over.

Niet alle internationalismen zijn gelijk

Soms wordt het verschil tussen bewegingen die prioriteit geven aan binnenlandse hervormingen en bewegingen die zich organiseren rond een breed mondiaal project, gereduceerd tot het verschil tussen 'nationalisme' en 'internationalisme'. Dit onderscheid is te oppervlakkig. Er bestaat geen muur tussen 'nationalisme' en 'internationalisme'. Sterker nog: de recente opkomst van het rechtse nationalisme werd internationaal georganiseerd en gecoördineerd.

Antiracisembewegingen zouden aandacht moeten besteden aan deze ongenueanceerde tweedeling tussen 'nationalisme' en 'internationalisme'. Zij moeten ook kijken naar het politieke karakter van hun internationalisme, en naar hoe dit past in een bredere politieke visie op sociale rechtvaardigheid. Internationalisme is niet onveranderlijk. Het kan zeker niet worden gereduceerd tot bijvoorbeeld een standpunt vóór of tegen de EU. Het omvat tradities die variëren van liberaal kosmopolitisme tot radicalisme, van ngo-isme tot anti-imperialisme. Het kan geclaimd worden door degenen die de wereld zien als één groot gebied dat ze kunnen uitbuiten en ontginnen. En door degenen die de wereld zien als een plaats van solidariteit en strijd.

Om bewegingen te herstellen die het internationalisme plaatsen binnen de mondiale machtsstructuur, is het nodig dat we twee begrippen terughalen die links veel te lang in de kou heeft laten staan: imperialisme en anti-imperialisme.

een betere verdeling voor groepen die zich op de plaats van bestemming van die ketens bevinden, schieten ze tekort.

Concurrerende uitingen van internationalisme

Hoe de Palestijnse bevrijdingsstrijd wordt behandeld, staat symbool voor de concurrerende uitingen van het internationalisme. De kwestie-Palestina gaat niet alleen om mensenrechten of antidiscriminatie, maar ook over kolonialisme en imperialisme. Als we dat negeren, wordt de zaak van de Palestijnen overgeheveld naar het grote netwerk van ngo's. Dan wordt de bredere visie op bevrijding die de kern van de Palestijnse strijd vormt, tot zwijgen gebracht.

Als antiracistische politiek zich niet concentreert op de vraag hoe de constructie van ras en racisme centraal staan in hoe imperialisme werkt, verliest die politiek alle betekenis. De antiracistische politiek moet ook kijken naar hoe imperialistische controle over bronnen in het mondiale Zuiden, de mensen daar reduceert tot middelen voor de groei van het wereldwijde kapitalisme.

Antiracismebewegingen moeten het internationalisme opnieuw politiseren. Ze moeten streven naar een opleving van internationale solidariteit. Ze moeten mensen ondersteunen die strijden tegen imperialistische machtsstructuren en instrumenten van overheersing. Ze zouden daarnaast de brandende kwesties van oorlogvoering, milieurechtvaardigheid, soevereiniteit en ongelijke transacties in mondiale bevoorradingsketens actief moeten aanpakken. Als ze alleen maar streven naar

Op weg naar een antiracistische horizon

Als organisers is het zaak te bepalen waar we staan. Met oog op de hierboven geschetste historische uitdagingen, en de strijd die we moeten voeren, is er een grote behoefte aan antiracismebewegingen die de omstandigheden van mensen proberen te veranderen.

De hier onderzochte reactionaire trends pakken we niet aan met alleen een theorie of activiteit. We moeten ons richten op het opnieuw opbouwen van antiracisme door en in massabewegingen. Dit kan alleen met een sterke ideologische oriëntatie op collectivistische principes. En op organisatievormen die actievoerders voortbrengen en capaciteit voor actievoeren kunnen opschalen.

Die massabewegingen moeten aandacht hebben voor de ervaringen en realiteiten van degenen die hun basis vormen, en via een politiek kader tot collectieve oplossingen komen. 'Verschil' of onenigheid moet niet worden opzijgeschoven als iets wat altijd leidt tot verdeeldheid. Het is belangrijk dat zij democratische organisatievormen creëren die verschillen op constructieve wijze aanpakken. Ze moeten een cultuur aanmoedigen van solidariteit en wederzijds eigendom, om bewegingen op te bouwen die het waard zijn om strijd in, door, en voor te voeren.

Hier volgen enkele aanwijzingen voor hoe activisten in de linkse of progressieve politiek de antiracistische strijd kunnen ontwikkelen. We gaan hierbij uit van het inzicht dat **het antiracisme dezelfde strijd is als de strijd tegen het kapitalisme en klassenongelijkheid.**

★ Activisten

Vandaag de dag staan activisten voor een grote uitdaging: de enorme waarde die wordt gehecht aan individualisme.

De bouwstenen van elke serieuze strijd zijn organisaties, niet beroemde activisten. Het is onze taak om arbeidersorganisaties op te bouwen die de strijd tegen racisme effectief kunnen coördineren en bevorderen, en die de energie van toekomstige oplevingen kunnen benutten.

In een tijd waarin activisme een beroep kan zijn, moeten we niet vergeten dat het doel is een collectief op te bouwen dat de bestaande macht kan ontwrichten. Niet om een winstgevend merk te creëren.

We moeten niet vergeten dat dit werk turbulent, ongemakkelijk en zelfs tot op zekere hoogte onveilig is. Bewegingen moeten zo worden vormgegeven dat die turbulentie en onveiligheid worden opgevangen. De aantrekkingskracht van individuele winst verandert hoe collectieve organisatie plaatsvindt. Het zorgt ervoor dat men zich niet meer verantwoordelijk voelt. Dit kan reactionaire neigingen, altijd aanwezig in massabewegingen, in de hand werken.

Ook is het essentieel om collectieve, en op de gemeenschap gebaseerde besluitvorming in organisaties op te nemen. Tegelijkertijd moeten we steun creëren voor een politiek project dat de meest reactionaire neigingen in onze groepen kan beperken.

Decennia van neoliberale versnippering ongedaan maken, is geen gemakkelijke taak. Het is een voordeel om vanuit een collectieve basis druk uit te oefenen op de politiek, zolang dat maar wordt gecombineerd met acties in gemeenschappen. Zonder een georganiseerde basis buiten de verkiezingsarena om, is werken binnen het verkiezingssysteem gedoemd te mislukken. De afgelopen jaren is er meer aandacht besteed aan werken binnen het politieke systeem dan aan de opbouw van een beweging daarbuiten. Deze trend moet dringend worden omgekeerd.

★ Vakbonden

Vakbonden werden belangrijke spelers tijdens de COVID-19-pandemie. Mensen met essentiële beroepen herontdekten de waarde van hun werk voor de samenleving. De *National Education Union (NEU)* in het Verenigd Koninkrijk heeft sinds de crisis 50.000 leden erbij gekregen.³⁰ In Australië nam het aantal leden van de grootste vakbond, de *Nurses and Midwives Federation*, met 6 procent toe tussen begin januari en eind juni 2020.³¹ De *National Education, Health and Allied Workers' Union (NEHAWU)* in Zuid-Afrika organiseerde een stakingsactie als reactie op het uitblijven van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) en een tekort aan werknemers tijdens de aanhoudende pandemie.³²

De komende jaren is het extra belangrijk om de vakbonden nieuw leven in te blazen. En om binnen die vakbonden levendig, goed gefinancierd en actief antiracistisch te organiseren. De staking *Strike for Black Lives* eiste dat systemisch racisme aangepakt werd, en een betere bescherming van vakbondslidmaatschap en de uitbreiding van een goede en toegankelijke gezondheidszorg.

Militante vakbonden in het Verenigd Koninkrijk, zoals de *United Voices of the World (UVW)*, de *Independent Workers Union of Great Britain (IWGB)* en andere hadden veel succes met het mobiliseren van gastarbeiders in het Verenigd Koninkrijk. Om werknemers, die doorgaans buitengesloten worden van traditionele vakbonden, te kunnen laten organiseren, is het belangrijk dat men leert van de modellen van deze militante vakbonden.

Ook moet men de relaties van nationale vakbonden met niet-witte en/of gastarbeiders verbeteren. Via die weg kunnen we een beweging opbouwen die flexibel genoeg is om de uitbuiting van de meest kwetsbare werknemers aan te pakken.

★ Non-profitorganisaties

In veel landen worden organisaties zoals antiracistische liefdadigheidsinstellingen en ngo's, begrensd door vijandige of beperkende wetgeving, overheidsorganen en regelgevende instanties. Ook zijn ze onderworpen aan de minder zichtbare druk van financieringsvoorwaarden en -eisen.

Dit kan ook doorsijpelen naar grassroots antiracistische organisaties. Er worden nu al beperkingen opgelegd op het gebied van campagnevoeren, en van antiracisme en internationale solidariteit.

Wetgeving die campagnes zoals BDS33 ('boycot, desinvesteringen en sancties') inperkt en vormen van directe actie aanpakt, kan een ongunstig effect hebben op grassroots bewegingen. Deze tactieken zouden voor deze organisaties topprioriteit moeten zijn in hoe zij zich op het wettelijke terrein begeven.

Veel ngo's en andere vrijwilligersorganisaties hebben het overheidsbeleid over uitzetting en racisme bevestigd en burgerlijke vrijheden verdedigd. Ingrijpen op deze zaken moet aansluiten bij grassroots acties, en zich verzetten tegen de verleiding om 'goede' en 'slechte' slachtoffers tegen elkaar uit te spelen in hun campagnes.

Als we van ngo's afstappen, is het belangrijk dat bestaande non-profitorganisaties de opkomende grassroots campagnes ondersteunen door middelen en expertise te leveren waarmee bewegingen die actieve actie ondernemen zich kunnen ontwikkelen.

★ Intellectuelen

en over racisme en antiracisme is nooit af. Antiracismebewegingen moeten het mogelijk maken dat mensen intellectuele inspanningen kunnen delen. Tegenwoordig is analyse-door-analogie populair: analyses maken aan de hand van overeenkomsten tussen dingen. Om dit te doorbreken, moeten intellectuelen van de

beweging een theorie en taal bedenken die ingaat op de lokale context, maar de dingen plaatst binnen een mondiaal kader. Dit maakt een meer natuurlijke internationale uitwisseling mogelijk.

Academici spelen ook een belangrijke rol. Zij werken met en naast bewegingen van buiten de universiteit, en creëren zo gemeenschappen die kennis produceren en reproduceren.

Om dit moment te kunnen grijpen, is het belangrijk dat antiracistische gebeurtenissen uit het verleden worden vastgelegd, en dat bevolkingsgroepen worden bewapend met theorieën.

In deze Briefing Paper is de term ‘antiracisme-bewegingen’ in de breedste zin van het woord gebruikt. Dit was niet bedoeld als blauwdruk of om een geïdealiseerde vorm van die bewegingen te schetsen. **Antiracisme is slechts een van de pijlers van een brede emancipatiestrijd. Het doel is saamhorigheid en collectiviteit, en een gevecht tegen de nadelen van het kapitalisme en imperialisme. Antiracisme mag niet geïsoleerd worden van andere bewegingen.**

Het moet duidelijk zijn wat zulke bewegingen moeten vermijden, zowel op theoretisch als op organisatorisch vlak. Plaatselijke antiracismebewegingen moeten hun eigen omstandigheden analyseren: er bestaat geen universele aanpak. Elke antiracismebeweging moet in staat zijn organisatorische capaciteit op te bouwen en op te schalen, in plaats van alleen maar te reageren. De laatste jaren waren er spontane oplevingen van antiracisme. Een antiracismebeweging hoopt niet passief dat elke golf het ideologisch getij van de samenleving in haar voordeel doet stijgen. Ze is in staat deze oplevingen te kanaliseren in duurzame, georganiseerde actie.

We moeten ons wapenen met theorieën, een coa-

litie opbouwen en het idee van universaliteit nieuw leven inblazen, zoals Ruth Wilson Gilmore bepleit.³⁴ Dit is alleen mogelijk als we onze rol die bij deze taak hoort herzien. We moeten afstand nemen van de transactionele solidariteit die mainstream is geworden, en terugkeren naar de oproep van Lilla Watson:

‘Als je bent gekomen omdat jouw bevrijding is verbonden met de mijne, laten we dan samenwerken.’

We hebben slechts een wereld te winnen.

Endnotes

1. Evelyn, K. (2020) 'FBI Investigates Death Of BlackMan After Footage Shows Officer Kneeling On His Neck.' *The Guardian*. <<https://www.theguardian.com/us-news/2020/may/26/george-floyd-killing-police-video-fbi-investigation>> [Accessed 20 August 2020].
2. Shukra, K (1998) *The Changing Pattern of Black Politics in Britain*. London: Pluto Books, p.54.
3. BBC News (1981) *Brixton riots report blames racial tension*. [online] <http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/25/newsid_2546000/2546233.stm> [Accessed 2 September 2020].
4. Sivanandan, A. (1976) Race, class and the state: The black experience in Britain. *Race & Class*, 17(4): 363.
5. Department for Business, Energy and Industrial Development, 2020. *Trade Union Membership, UK 1995-2019: Statistical Bulletin*. [online] London: gov.uk, p.5. <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/887740/Trade-union-membership-2019-statistical-bulletin.pdf> [Accessed 1 September 2020].
6. Wright, O. (2011) Cameron: my war on multiculturalism. [online] *The Independent*. <<https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/cameron-my-war-on-multiculturalism-2205074.html>> [Accessed 1 September 2020].
7. Bulman, M. (2017) More than 100 charities claim they are being 'muzzled' by Lobbying Act. [online] *Independent.co.uk*. <<https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/lobbying-act-charities-muzzled-mps-commons-agenda-parliament-rules-greenpeace-save-children-girlguiding-a7918416.html>> [Accessed 1 September 2020].
8. Kay, L. (2017) Regulator Contacts Students' Unions over Israel Boycott Stance. [online] *Thirdsector.co.uk*. <<https://www.thirdsector.co.uk/regulator-contacts-students-unions-israel-boycott-stance/governance/article/1431921>> [Accessed 1 September 2020].
9. Wright, R. (2020) Home Office attacks 'activist lawyers' over cancelled returns of asylum seekers. [online] *Ft.com*. <<https://www.ft.com/content/d7d0488e-f141-40f8-a2ea-467111354ab3>> [Accessed 1 September 2020].
10. Aouragh, M., 2019. 'White privilege' and shortcuts to anti-racism. *Race & Class*, 61(2), p.8.
11. Featherstone, D. (2012) *Solidarity Hidden Histories and Geographies of Internationalism*. London: Zed Books, p.246.
12. Okolosie, L., Harker, J., Green, L. and Dabiri, E. (2015) *Is it time to ditch the term 'Black, Asian And Minority Ethnic' (BAME)? | Lola Okolosie, Joseph Harker, Leah Green, Emma Dabiri*. [online] *The Guardian*.
13. Institute of Race Relations (2017) *Humanitarianism: The unacceptable face of solidarity*. [online] London: The Institute of Race Relations. <https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/wpmedia.outlandish.com/irr/2017/11/10092853/Humanitarianism_the_unacceptable_face_of_solidarity.pdf> [Accessed 1 September 2020].
14. Refugee Rescue (2020) *Statement: Suspension Of Operations — Refugee Rescue*. [online] <<https://www.refugeerescue.org/latest-news/statement-suspension-of-operations>> [Accessed 1 September 2020].
15. Henley, J. (2018) *Sharp rise in proportion of migrants dying in Mediterranean, says UN*. [online] *The Guardian*. <<https://www.theguardian.com/world/2018/sep/03/sharp-rise-in-proportion-of-migrants-dying-in-mediterranean-says-un>> [Accessed 1 September 2020].
16. Center for Constitutional Rights (2019) *News: Border patrol must answer for migrant deaths*. [online] <<https://ccrjustice.org/home/blog/2019/04/22/news-border-patrol-must-answer-migrant-deaths-0>> [Accessed 1 September 2020].
17. INCITE! Women of Colour Against Violence (2007) *The Revolution Will Not Be Funded: Beyond the non-profit industrial complex*. Durham, NC: Duke University Press.
18. Ferre, J. and Wallace, J (2016) *Bring BLM Back to the Streets: A Critique of the M4BL Platform*. [online] Left Voice. Available at: <<https://www.leftvoice.org/Bring-Blm-Back-to-the-Streets-A-Critique-of-the-M4BL-Platform>> [Accessed 3 September 2020].
19. *Shemon* (2020) The rise of black counter-insurgency. [online] Ill Will Editions. Available at: <<https://illwilleditions.com/the-rise-of-black-counter-insurgency/>> [Accessed 3 September 2020].
20. such as the University of Warwick's *Centre for Research in Ethnic Relations* and others,
21. Shukra, K. (1998) *The Changing Pattern of Black Politics In Britain*. London: Pluto Books, pp.53, 59
22. Chakelian, A. (2017) *What class are you according to the coffee you drink?*. [online] *Newstatesman.com*. <<https://www.newstatesman.com/politics/uk/2017/05/what-class-are-you-according-coffee-you-drink>> [Accessed 30 August 2020].
23. *Ft.com* (2016) *The fight for Britain's working-class voters*. [online] <<https://www.ft.com/content/b85bbb4-b7d8-11e6-961e-a1acd97f622d>> [Accessed 30 August 2020].
24. Khan, O. (2020) *The Colour of Money*. [online] London: The Runnymede Trust. <<https://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/2020%20reports/The%20Colour%20of%20Money%20Report.pdf>> [Accessed 1 September 2020].
25. Rodney, W. (2019) *The Groundings With My Brothers*. New York: Verso Press, p.10.
26. X, Malcolm (1964). *The Black Revolution* (April 8, 1964)
27. Frazier, R. (2014) *The East is Black: Cold War China in the Black Radical Imagination*. Durham, NC: Duke University Press, p.80.
28. Narayan, J. (2019) *British Black Power: The anti-*

imperialism of political blackness and the problem of nativist socialism. *The Sociological Review*, 67(5):945–967.

29. Ramamurthy, A. (2013) *Black Star Britain's Asian Youth Movements*. London: Pluto Books, pp.181–182.
30. Waugh, P. (2020) *Teachers' union added 50,000 members in Covid pandemic*. [online] Huffingtonpost.co.uk. <https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/50000-rise-in-neu-teachers-union_uk_5f496bf4c5b64f17e13d9401?> [Accessed 2 September 2020].
31. Bonyhady, N. (2020) *Unions defy expectations to report membership growth in pandemic*. [online] *The Sydney Morning Herald*. <<https://www.smh.com.au/politics/federal/unions-defy-expectations-to-report-membership-growth-in-pandemic-20200721-p55dz1.html>> [Accessed 2 September 2020].
32. *Businesstech.co.za*. (2020) *Another major strike planned for South Africa*. [online] <<https://businesstech.co.za/news/business/428840/another-major-strike-planned-for-south-africa/>> [Accessed 2 September 2020].
33. Ahmad, B., White, B. and Bennis, P. (2018) *Shrinking Space and The BDS Movement*. Amsterdam: Transnational institute. < <https://www.tni.org/en/publication/shrinking-space-and-the-bds-movement>> [Accessed 2 September 2020].
34. Gilroy, P. and Gilmore, R. (2020) *Transcript: Paul Gilroy in conversation with Ruth Wilson Gilmore*. [online] Sarah Parker Remond Centre. <<https://www.ucl.ac.uk/racism-racialisation/transcript-conversation-ruth-wilson-gilmore>> [Accessed 2 September 2020].

Dit rapport is medegefinancierd door het programma 'Rights, Equality and Citizenship' van de Europese Unie (2014-2020)

Het Transnational Institute (TNI) is een internationaal onderzoeksinstituut voor belangenbehartiging dat zich hard maakt voor een rechtvaardige, democratische en duurzame wereld. Al ruim 40 jaar fungeert het TNI als een unieke schakel tussen sociale bewegingen, geëngageerde wetenschappers en beleidsmakers.

www.TNI.org